

Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w Stębarku, Stębark 1, 14-107 Gierzwałd, Tel. 89 647 22 27

Instytucja Kultury Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Program Działania instytucji kultury na lata 2020-2023

1. Warunki finansowe instytucji

Obecna dotacja podmiotowa, przekazywana przez Organizatora (rok 2019) wynosi ogółem 1 187 877 zł, natomiast plan ogólnego budżetu instytucji, przy uwzględnieniu przychodów własnych z prowadzenia działalności kulturalnej, przychodów ze sprzedaży, przychodów operacyjnych zamyka się kwotą 1 953 877 zł. Zakładam, że wobec trwającej obecnie inwestycji, rok 2020 będzie zbliżony do obecnego pod względem przychodów jak i wydatków. Muzeum Bitwy pod Grunwaldem, zgodnie z założeniami, opracowało we własnym zakresie i w ramach posiadanych przez siebie środków finansowych i możliwości merytorycznych, scenariusz wystawy stałej w nowoplanowanym salonie wystawowym. W ramach projektu zabezpieczono także środki na zakup urządzeń multimedialnych do nowej instytucji. Pozostaje kwestia realizacji scenariusza w oparciu o wpisane w projekt urządzenia. Z tego tytułu, na rok 2020 muzeum będzie starało się o dodatkowe środki w ramach dotacji podmiotowej celem związania się umową z producentem wykonawczym instalacji muzealnych. W przypadku braku możliwości zwiększenia dotacji podmiotowej planujemy sfinansować to zadanie pozbywając się dotychczasowej siedziby muzeum we wsi Stębark wobec perspektywy przenosin administracji do siedziby docelowej. Uważam jednak, że obecna siedziba instytucji (Stębark 1), powinna zostać utrzymana. Znajdują się tu bowiem warsztaty (stolarska), magazyny, teren składowania materiałów z inscenizacji (drewno). Sam budynek obecnej administracji od 2011 roku przeszedł szereg remontów i jest w doskonałej kondycji, przystosowany na cele muzealne i gospodarcze.

Zupełnie inna sytuacja nastąpi od roku 2021. Zgodnie z badaniami firmy zewnętrznej, ulegnie zwiększeniu liczba zwiedzających, co przełoży się na zwiększenie przychodów z działalności kulturalnej (zgodnie z analizą, w roku 2021 o 18%, w kolejnych latach o 13%, założenia te są jednak obarczone dużą liczbą zmiennych, wpływających na przyrost liczby odwiedzin, np. pogoda w każdym kolejnym roku). Muzeum obecnie notuje coroczne

zwiększenie sprzedaży biletów, zatem należy tu zakładać wzrost o wiele większy. Pytaniem otwartym jest cena biletów w nowej placówce. Obecna cena biletu normalnego to 11 zł (Muzeum Narodowe w Warszawie to 15 zł). Przy założeniu wzrostu liczby odwiedzających w 2021 o 18 % (przy 40 tys. sprzedanych biletów obecnie) da to zwiększony przychód z działalności podstawowej. Uważam, że w pierwszym roku działalności nowej placówki, tj. 2021, podnoszenie cen biletów niekorzystnie wpłynie na odbiór społeczny instytucji. Natomiast w latach 2022-2023 podniesienie cen biletów wydaje się być nie tylko realne, ale i konieczne. W muzeum będzie czynny również nowy sklep muzealny, oferujący literaturę oraz stworzoną na potrzeby muzeum linię gadżetów promocyjnych na wysokim poziomie estetycznym. Sklep ten także przyczyni się do zwiększenia przychodów instytucji, na tym jednak etapie nie ma możliwości szczegółowego wyliczenia wzrostu przychodów z tytułu tej działalności. Po zakończeniu inwestycji muzeum będzie dysponować nowoczesną salą konferencyjną oraz pokojami gościnnymi. Planujemy zatem także działalność stricte komercyjną – wynajem Sali oraz pokoi gościnnych pod konferencję i spotkania. Tak naprawdę, dopiero rok 2021 przyniesie odpowiedź co do realnych przychodów i kosztów funkcjonowania instytucji w nowej rzeczywistości muzealnej i ekonomicznej.

Jednocześnie muzeum, zgodnie z projektem zobowiązane będzie do zatrudnienia w roku 2021 minimalnie 3 dodatkowych pracowników, celem wzmocnienia działu merytorycznego w związku z nowymi wyzwaniami stojącymi przed nową placówką. Ponadto, ponieważ instytucja planowana jest jako całoroczna, niezbędne będzie przedłużenie obecnie zatrudnionym pracownikom sezonowym (13 osób do obsługi sal na pół roku), umów na cały rok.

2. Plany programowe, propozycje realizacji zadań uwzględniających specyfikę muzealnictwa pól bitewnych

W związku z trwającą realizacją inwestycji, Muzeum Bitwy pod Grunwaldem wszystkie swoje siły i skromne zasoby kadrowe przeznacza na potrzeby uruchomienia nowej placówki i wyposażenia jej na miarę oczekiwań społecznych. Tym niemniej w przyszłym roku planujemy utrzymać wypracowany przez ostatnie lata wysoki poziom działalności kulturalnej i naukowej. Dlatego nie zrezygnujemy z istniejącego kalendarza imprez, które same w sobie stały się osobną marką, razem współtworząc synergicznie i wypełniając treścią markę

„GRUNWALD”. Planowane do realizacji w roku przyszłym są następujące imprezy i wydarzenia naukowe:

- X Zimowa Rejza na Zamek w Nidzicy i Pola Grunwaldu (luty). Jedyny w Polsce zimowy turniej rycerski rozgrywany w całości na świeżym powietrzu, w dwóch lokacjach. Dzień pierwszy to turniej na zamku w Nidzicy, dzień drugi to atrakcje na Polach Grunwaldu. Impreza zawierać będzie także elementy sportowe, takie jak biathlon łuczniczy (luty)

- Bieg Tropem Wilczym (marzec). Muzeum od początku aktywnie włącza się w upamiętnianie etosu Żołnierzy Wyklętych, biorąc udział, wraz z całą Polską, w biegu na dystansie 1963 metrów. Jest to również okazja do prelekcji popularnonaukowych poświęconych obecności Wyklętych w Gminie Grunwald i na terenie naszego powiatu.

- IX Międzynarodowe Zawody Historycznego Łucznictwa Konnego (maj). Jest to impreza, która, obok Dni Grunwaldu stała się największą marką promocyjną naszej instytucji. Zawody sportowe, mające rangę Pucharu Europy w łucznictwie konnym są obecnie rozpoznawalne wśród miłośników koni niemal na całym świecie. Odwiedzają nas uczestnicy z kilkunastu krajów, w tym z takich dla nas egzotycznych jak Korea Południowa, Iran czy Malezja.

- Europejska Noc Muzeów (maj). Stanowi stały element krajobrazu kulturalnego Pól Grunwaldu i jednocześnie jest symbolicznym otwarciem sezonu wystawienniczego.

- Od rycerza do żołnierza (sierpień). Co roku, w okolicach Święta Wojska Polskiego, Muzeum organizuje imprezę poświęconą etosowi polskich formacji zbrojnych na przestrzeni dziejów

- Jesień średniowiecza (wrzesień). Turniej rycerski będący podsumowaniem Grunwaldzkiej Ligi Turniejowej i Grunwaldzkiej Akademii Miecza. Przez kilka ostatnich lat turniej ten stał się jednym z największych turniejów rycerskich w Polsce, gromadząc przeszło 120 walczących.

- Grunwaldzka Liga Turniejowa. Cykl turniejów rycerskich odbywających się w różnych miastach naszego regionu (siedem turniejów).

- Grunwaldzka Akademia Miecza (GAM) i reprezentacja Regionu w walkach rycerskich. W przyszłym roku Muzeum będzie kontynuowało działania animujące młodzież chcącą dołączyć do ruchu rycerskiego i powalczyć o prawo występowania w reprezentacji

województwa. Jak co roku konsultacje kadry odbędą się pod okiem doświadczonych rycerzy, w tym srebrnych medalistów mistrzostw świata.

- Europejskie Dni Dziedzictwa na Warmii i Mazurach. Muzeum po podpisaniu umowy z Narodowym Centrum Kultury jest wojewódzkim koordynatorem Europejskich Dni Dziedzictwa w Regionie.

- konferencja naukowa „Rekonstrukcja średniowiecza a nowe wyzwania muzealnictwa”. W związku z przygotowaniem do nowej formuły Muzeum, nasza instytucja poszukuje w sposób naukowy, nowych form wyrazu, konsultując się ze specjalistami z różnych dziedzin. W tym roku organizowaliśmy panel dyskusyjny muzealników, w roku przyszłym zamierzamy przeprowadzić dyskusję na szczeblu rekonstruktorów historii.

- badania archeologiczne „W pogoni za legendą”. Muzeum w 2014 roku po 25 latach przerwy wznowiło badania archeologiczne domniemanego pola bitwy z wykorzystaniem najnowszego sprzętu oraz międzynarodowych grup poszukiwaczy. Znalaziono do tej pory ponad tysiąc artefaktów powiązanych prawdopodobnie z bitwą z 1410 roku. W wyniku badań udało się zlokalizować z dużym prawdopodobieństwem teren krzyżackiego obozu. W przyszłym roku chcemy zmienić formułę badań otwierając w tym miejscu kilka tradycyjnych wykopów archeologicznych.

- badania archeologiczne wzgórze zamkowe w Kurzętniku. Muzeum będzie kontynuowało wraz z Fundacją Vetustas i Gminą Kurzętnik badania archeologiczne Wzgórze Zamkowe.

- Planuje się także wydanie V tomu „Nowych Studiów Grunwaldzkich”, rocznika naukowego wydawanego przez Muzeum

- **Dni Grunwaldu (lipiec)**. Największa impreza rekonstrukcji średniowiecznej na świecie. Wielkie widowisko historyczne, które jest sztandarową marką promocyjną nie tylko Muzeum, ale przede wszystkim całego Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Z tego powodu impreza ta została przez mnie wymieniona na końcu, gdyż chciałbym poświęcić jej w tym miejscu więcej uwagi. W roku 2018 diametralnie zmieniła się sytuacja organizacyjna Dni Grunwaldu, na skutek wycofania się jednego z organizatorów, czyli Gminy Grunwald. Zgodnie z zawartą na nowo umową, obecnie, jak i w nadchodzących latach, organizatorami tego święta patriotyzmu i etosu średniowiecznego jest Muzeum Bitwy pod Grunwaldem oraz Fundacja Grunwald. Nakłada to na Muzeum dodatkowe obowiązki organizacyjne

i logistyczne, dlatego Muzeum zamierza w kolejnych latach (przede wszystkim poczynając od roku 2021), przejąć od Fundacji gro zobowiązań związanych z tą imprezą i jednocześnie zwiększać kontrolę nad całością Dni Grunwaldu. Ta znacznie zwiększona aktywność, tak pod względem formalnym, jak i finansowym, czy wreszcie merytorycznym, widoczna już od bieżącego roku, jest niezbędnym czynnikiem, który przyczyni się do jeszcze większej promocji Regionu, Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Grunwaldu, kształtując jego planowane nowe hasło promocyjne – **GRUNWALD – STOLICA EUROPEJSKIEGO RYCERSTWA**. Muzeum planuje też wystąpić o zmianę w swym statucie, tak by organizacja Dni Grunwaldu traktowana była jako działalność *stricto* statutowa.

W latach 2021 – 2023 Muzeum Bitwy pod Grunwaldem planuje kontynuować wypracowany przez ubiegłe lata kalendarz imprez, jednocześnie wzbogacając swą ofertę o nowe elementy, w tym przede wszystkim o „żywą historię”, o czym niżej.

We wspomnianych wyżej latach Muzeum będzie koncentrować swą działalność w oparciu o nową wystawę stałą oraz wystawy czasowe. Zdaję sobie sprawę, że montaż nowej wystawy, a następnie jej udoskonalanie, jak i program wystaw czasowych w nowej placówce, to ważna część Programu Działania na najbliższe lata. Dlatego już na etapie składania wniosku o dofinansowanie rozbudowy, Muzeum wypracowało plan nowej wystawy stałej, w której zawarto m.in. następujące elementy:

- „Historia Prus, Zakonu, pokój w Toruniu, zwierającą m.in. makietę bitwy, dotykową makietę Pól Grunwaldu,

- „Namiot z naradą przed bitwą, obóz rycerski” – w ramach tej wystawy uczestnik będzie mógł zaangażować wszystkie zmysły (w tym węch) do odbioru kultury średniowiecznej,

- „Archeologia Pól Grunwaldu” – dorobek badań archeologicznych na przestrzeni lat,
- edukacyjna, interaktywna wystawa dla dzieci,

- „etos grunwaldzki” – prezentacja chorągwi rycerskich oraz pamiątek grunwaldzkich z XX wieku.

W nawiązaniu do najnowszych trendów muzealnictwa pól bitewnych (np. Waterloo, Muzeum Bitwy w Lesie Teutoburskim), w nowopowstałej placówce Muzeum zaprojektowało Salę Rycerską. Umożliwi to całoroczną edukację poprzez lekcje „żywej historii”, spotkania z „Rycerzami”, „giermkami”, „damami dworu”, opowiadającymi o czasach w których żyli.

Planuję stworzyć i rozwijać nowe lekcje edukacyjne: „O rycerzach spod Grunwaldu”, „Giermkciem być”, „Codzienne życie w obozie rycerskim”, „Jak to było pod Grunwaldem”. Dodatkowo Sala Rycerska będzie wykorzystywana na całoroczne turnieje rycerskie (trybuny), oraz jako sala do ćwiczeń reprezentacji województwa w walkach rycerskich.

Ponieważ Muzeum dysponować będzie także salą wystaw czasowych, planuję organizację w pierwszej kolejności, tj. w roku 2022, wystawę poświęconą plakatowi grunwaldzkiemu. Do dyspozycji Muzeum są obecnie 22 plakaty ilustrujące inscenizacje bitwy grunwaldzkiej. Prześledzenie ich zmian na przestrzeni lat jest samo w sobie wędrówką przez najnowsze dzieje Grunwaldu i kształtowanie jego etosu. Zamierzam też dalej współpracować z wybitnym płatnerzem Siergiejem Nurmatovem przy przygotowywaniu kolejnych wystaw czasowych opowiadających o dziejach uzbrojenia.

Obecne Muzeum, znajdujące się pod Wzgórzem Pomnikowym, zostanie zamienione na **Galerię Sztuki Grunwaldzkiej**, w której będą prezentowane w pierwszej kolejności obrazy powstałe na przestrzeni lat podczas finansowanych ze środków Samorządu Województwa Plenerów Grunwaldzkich. Muzeum będzie w pełni gotowe do przejęcia tej kolekcji i jej udostępniania zwiedzającym.

3. Współpraca z samorządami, stowarzyszeniami, fundacjami, grupami nieformalnymi, sieć partnerstw i promocja

Z racji swego położenia geograficznego oraz „geopolitycznego” Muzeum Bitwy pod Grunwaldem predestynowane jest w sposób naturalny do współpracy z lokalnymi samorządami, co też do tej pory, z dużymi sukcesami, czyniło. Niestety, obecna sytuacja w samej gminie Grunwald poważnie utrudnia współpracę z najbardziej oczywistym partnerem Muzeum, jakim powinien być lokalny, gminny samorząd. Z tego powodu Muzeum Bitwy pod Grunwaldem w najbliższych latach rozwijać będzie dobrze układającą się współpracę z ościennymi samorządami, w tym przede wszystkim z miastem Nidzica, gdzie organizujemy rokrocznie dwie imprezy – Rejzę oraz turniej tydzień przed inscenizacją bitwy pod Grunwaldem, z Działdowem, gdzie funkcjonuje Muzeum Pogranicza, w którym niżej podpisany ma przyjemność zasiadać w Radzie Muzeum i gdzie wspólnie organizujemy turnieje oraz badania archeologiczne (m.in. od dwóch lat prawdopodobnie średniowiecznej osady targowej), Olsztynkiem, gdzie pod naszym okiem funkcjonuje prężnie rozwijające się bractwo rycerskie. Znakomite stosunki łączą nas także z powiatem ostródzkim, z którym

Muzeum w ubiegłym roku organizowało Międzynarodowy Dzień Turystyki, a w roku bieżącym przyjmowało delegację czeską.

Muzeum kontynuować i rozwijać będzie bliską współpracę z partnerami skupionymi w stowarzyszeniach i fundacjach. Naturalnymi współpracownikami są tutaj rozmaite bractwa rycerskie, nie tylko z terenu Regionu, ale i z całej Polski. Na szczeblu regionalnym kontynuować będziemy koordynację funkcjonowania bractw rycerskich (np. Bractwo Rycerskie Komturii Nidzickiej, Bractwo Rycerskie Zamku Olsztyn, Bractwo Rycerskie św. Katarzyny Ziemi Działdowskiej, Konwent św. Piotra w Olsztynku i in.) poprzez stworzoną Reprezentację Rycerską Warmii i Mazur oraz Grunwaldzką Akademię Miecza. Planujemy także kontynuować współpracę z Fundacją Grunwald przy okazji obchodów Dni Grunwaldu (jednak na wyżej przytoczonych zasadach, zob. s. 5). Będziemy także rozwijać nawiązaną współpracę z Fundacją Vetustas, kierowaną przez prof. Kazimierza Grążawskiego celem prowadzenia badań archeologicznych na terenie Warmii i Mazur. Przy okazji badań archeologicznych Pól Grunwaldu muzeum planuje rozszerzać i kontynuować pracę z czołowymi stowarzyszeniami badawczymi z kraju i Europy, w tym m.in. Mocnym Sygnałem, Fundacją Recupero, Kolekcjonerami Czasu, Thesaurusem, Stowarzyszeniem Harja.

Pomysłem, który uważam za godny wcielenia w życie jest wskrzeszenie, zarzuconej niegdyś (2009 rok), idei **Międzynarodowej Sieci Muzeów Pól Bitewnych**. Umożliwi to współpracę tak naukową, jak edukacyjną, konferencyjną. Stanowić może też w przyszłości znakomitą podstawę do sieciowania usług turystycznych oraz wspólnego występowania o środki zewnętrzne.

Wyżej wspomniane narzędzie promocyjne umożliwi dotarcie w sposób niemal bezkosztowy do szeregu zainteresowanych historią militarną odbiorców praktycznie z całego świata. Promocja bowiem to jedno z najważniejszych narzędzi we współczesnym marketingu. Dotyczy to niemal wszystkich dziedzin życia i „produktów”, w tym niewątpliwie także i muzeum, które należy promować w jak najszerszym zakresie, przy uwzględnieniu możliwości budżetowych jednostki. Muzeum w ciągu ostatnich dziesięciu lat funkcjonowania stało się czymś więcej, niż tylko anonimowym geograficznie miejscem w świadomości zbiorowej i pamięci historycznej Polaków. Udało nam się stworzyć „markę Grunwald” i markę tę wypełnić treścią. Dzięki tym działaniom kierowana przez mnie instytucja może pozwolić sobie na liczne działania promocyjne, obecność w ogólnopolskich mediach (TVP,

Polsat, Polskie Radio, w tym tak popularne programy jak telewizja śniadaniowa, Teleexpress, główne wydania dzienników, Lato z Radiem itp.), bez potrzeby kupowania płatnych reklam i spotów radiowych. Uważam, że ta bezkosztowa działalność winna być kontynuowana, podobnie jak i współpraca z lokalnym rynkiem medialnym (patronaty medialne TVP Olsztyn, Polskiego Radia Olsztyn, Olsztyn 24 i in.).

4. Pozyskiwanie pozabudżetowych środków finansowych

Do tej pory Muzeum nie miało możliwości stworzenia w ramach istniejącej struktury komórki odpowiedzialnej za pozyskiwanie środków zewnętrznych. W ramach projektowego zwiększenia zatrudnienia od roku 2021 zamierzam ustanowić, w ramach Regulaminu Organizacyjnego, podległe bezpośrednio dyrektorowi samodzielne stanowisko pracy ds. pozyskiwania środków zewnętrznych.

W latach 2021-2023 Muzeum będzie podejmować starania w zakresie pozyskania środków pozabudżetowych celem sfinansowania przedsięwzięć o charakterze naukowym (konferencje, seminaria, sympozja, wykłady, spotkania z naukowcami), wystawienniczym (w zakresie uzupełnienia wystawy stałej, organizacji wystawy czasowej) i edukacyjnym (lekcje muzealne, opracowywanie szlaków edukacyjnych). Muzeum w ramach w/w przedsięwzięć podejmie starania o pozyskanie grantów naukowych w ramach programów: Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, programów dofinansowanych z Unii Europejskiej oraz innych dotacji krajowych, w zależności od profilu projektu. W niektórych przypadkach, w zależności od regulaminu danego dofinansowania Muzeum będzie wchodzić w kooperację z odpowiednimi podmiotami celem zwiększenia szans pozyskania środków, jak i realizacji przedsięwzięć.

.....
Organizator